ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 8ης Δεκεμβρίου 2011 *

Στην υπόθεση C-272/09 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, που ασκήθηκε στις 15 Ιουλίου 2009,

KME Germany AG, πρώην KM Europa Metal AG, με έδρα το Osnabrück (Γερμανία),

KME France SAS, πρώην Tréfimétaux SA, με έδρα το Courbevoie (Γαλλία),

KME Italy SpA, πρώην Europa Metalli SpA, με έδρα τη Φλωρεντία (Ιταλία),

εκπροσωπούμενες από τους M. Siragusa, avvocato, A. Winckler, avocat, G. C. Rizza, avvocato, T. Graf, advokat, και M. Piergiovanni, avvocato,

αναιρεσείουσες,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

όπου ο έτερος διάδικος είναι:

η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή,** εκπροσωπούμενη από τους E. Gippini Fournier και J. Bourke, επικουρούμενους από τον C. Thomas, solicitor, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. N. Cunha Rodrigues, πρόεδρο τμήματος, U. Lõhmus, A. Rosas (εισηγητή), A. Ó Caoimh και A. Arabadjiev, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston
γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 6ης Οκτωβρίου 2010,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 10ης Φεβρουαρίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την αίτησή τους αναιρέσεως, οι KME Germany AG, πρώην KM Europa Metal AG, KME France SAS, πρώην Tréfimétaux SA, KME Italy SpA, πρώην Europa Metalli SpA (στο εξής, από κοινού: όμιλος KME), ζητούν να αναιρεθεί η απόφαση που εξέδωσε το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [νυν Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης] στις 6 Μαΐου 2009, στην υπόθεση T-127/04, KME Germany κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2009, σ. II-1167, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή που άσκησαν οι νυν αναιρεσείουσες με αίτημα την ακύρωση ή τη μείωση του ποσού των προστίμων που τους επιβλήθηκαν δυνάμει του άρθρου 2, στοιχεία γ΄ έως ε΄, της απόφασης C(2003) 4820 τελικό της Επιτροπής, της 16ης Δεκεμβρίου 2003, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ (Υπόθεση COMP/E-1/38.240 — Σωλήνες για βιομηχανική χρήση) (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

2 Το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), προέβλεπε τα εξής:

«Η Επιτροπή δύναται να επιβάλλει με απόφαση στις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμο ύψους χιλίων μέχρις ενός εκατομμυρίου λογιστικών μονάδων, ή και ποσό μεγαλύτερο από αυτό μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασι-

ών που [πραγματοποιήθηκε] κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο από μία των επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν συνεργήσει στην παράβαση, όταν εκ προθέσεως ή εξ αμελείας:

α) διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου [81] παράγραφος 1, [ΕΚ] ή του άρθρου [82 ΕΚ], ή

β) παραβαίνουν υποχρέωση επιβεβλημένη δυνάμει του άρθρου 8 παράγραφος 1.

Κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, εκτός από την σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της.»

3 Το άρθρο 17 του κανονισμού 17 προέβλεπε τα εξής:

«Επί των προσφυγών που ασκούνται εναντίον των αποφάσεων της Επιτροπής, οι οποίες ορίζουν πρόστιμο ή χρηματική ποινή, το Δικαστήριο αποφαίνεται κατά πλήρη δικαιοδοσία κατά το άρθρο [229 ΕΚ]. Δύναται δε να άρει, να μειώσει ή να αυξήσει το πρόστιμο ή την χρηματική ποινή που επεβλήθη».

4 Ο κανονισμός 17 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 2004. Το άρθρο 31 του κανονισμού αυτού αντιστοιχεί στο άρθρο 17 του κανονισμού 17.

5 Το προοίμιο της ανακοινώσεως της Επιτροπής με τίτλο «Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ» (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές), η οποία είχε εφαρμογή κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, ορίζει τα κατωτέρω:

«Σκοπός των αρχών που διέπουν τις [...] κατευθυντήριες γραμμές είναι να καταστεί δυνατή η διασφάλιση της διαφάνειας και της αντικειμενικότητας των αποφάσεων της Επιτροπής, τόσο έναντι των επιχειρήσεων, όσο και έναντι του Δικαστηρίου, και παράλληλα να κατοχυρωθεί η διακριτική ευχέρεια που ο νομοθέτης έχει παραχωρήσει στην Επιτροπή για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, με ανώτατο όριο το 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Η άσκηση της διακριτικής αυτής ευχέρειας θα πρέπει, ωστόσο, να εντάσσεται σε μια συνεκτική και απαλλαγμένη από αυθαίρετες διακρίσεις πολιτική, η οποία να είναι κατάλληλα προσαρμοσμένη στους στόχους της καταστολής των παραβιάσεων των κανόνων ανταγωνισμού.

Η νέα μέθοδος η οποία θα εφαρμόζεται για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων θα πρέπει στο εξής να ακολουθεί το ακόλουθο σύστημα, το οποίο στηρίζεται στον προσδιορισμό ενός βασικού ποσού επί του οποίου εφαρμόζονται προσαυξήσεις, εάν συντρέχουν επιβαρυντικές περιστάσεις, και μειώσεις, εάν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις.»

6 Το σημείο 1 των κατευθυντήριων γραμμών προβλέπει ότι «το βασικό αυτό ποσό καθορίζεται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, που είναι τα μόνα κριτήρια τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17».

7 Όσον αφορά τη σοβαρότητα, το σημείο 1, Α, των κατευθυντηρίων γραμμών προβλέπει ότι, για να αξιολογηθεί η σοβαρότητα της παραβάσεως, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο χαρακτήρας της ίδιας της παραβάσεως, ο πραγματικός της αντίκτυπος επί της αγοράς εφόσον αυτός είναι δυνατό να εκτιμηθεί, καθώς και η έκταση της γεωγραφικής αγοράς αναφοράς. Οι παραβάσεις ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες, τις ελαφρές παραβάσεις, τις σοβαρές παραβάσεις και τις πολύ σοβαρές παραβάσεις.

8 Κατά τις κατευθυντήριες γραμμές, στις πολύ σοβαρές παραβάσεις καταλέγονται, μεταξύ άλλων, οριζόντιοι περιορισμοί, για παράδειγμα συνασπισμοί επιχειρήσεων με σκοπό τον έλεγχο των τιμών ή τον επιμερισμό των αγορών βάσει ποσοστώσεων. Το προβλεπόμενο βασικό ποσό είναι «άνω των 20 εκατομμυρίων [ευρώ]». Οι

κατευθυντήριες γραμμές επισημαίνουν την ανάγκη διαφοροποίησης του βασικού ποσού προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη η φύση της διαπραχθείσας παραβάσεως, η πραγματική οικονομική δυνατότητα του αυτουργού της παραβάσεως να προξενήσει σημαντική ζημία σε άλλους οικονομικούς παράγοντες, ιδίως στους καταναλωτές, το αποτρεπτικό αποτέλεσμα του προστίμου καθώς και οι γνώσεις και τα νομικοοικονομικά μέσα που χρειάζονται οι επιχειρήσεις για να μπορούν να αξιολογήσουν καλύτερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς τους. Διευκρινίζεται επίσης ότι, οσάκις πρόκειται για παραβάσεις στις οποίες εμπλέκονται περισσότερες επιχειρήσεις, θα είναι ενδεχομένως σκόπιμο να λαμβάνεται υπόψη το ειδικό βάρος κάθε επιχείρησης και, κατ' επέκταση, ο πραγματικός αντίκτυπος της παράνομης συμπεριφοράς της στον ανταγωνισμό, ιδιαίτερα αν υφίστανται σημαντικές διαφορές ως προς το μέγεθος μεταξύ επιχειρήσεων που διαπράττουν το ίδιο είδος παραβάσεως.

9 Όσον αφορά τη διάρκεια των παραβάσεων, οι κατευθυντήριες γραμμές διακρίνουν τις παραβάσεις σε παραβάσεις σύντομης διάρκειας, κατά κανόνα βραχύτερης του ενός έτους, μέσης διάρκειας, κατά κανόνα από ένα έως πέντε έτη, και μεγάλης διάρκειας, κατά κανόνα μεγαλύτερης των πέντε ετών. Όσον αφορά τις τελευταίες, προβλέπεται ποσό προσαύξησης του προστίμου, που για κάθε έτος μπορεί να ισούται με το 10 % του ποσού που έχει καθορισθεί με βάση τη σοβαρότητα της παραβάσεως. Οι κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν επίσης αισθητά μεγαλύτερες προσαυξήσεις για τις παραβάσεις μεγάλης διάρκειας, προκειμένου να επιβληθούν ουσιαστικές κυρώσεις για περιορισμούς οι οποίοι παρήγαγαν επί μεγάλο χρονικό διάστημα τις επιβλαβείς τους συνέπειες έναντι των καταναλωτών και να δημιουργήσουν κίνητρο για την καταγγελία των παραβάσεων και τη συνεργασία με την Επιτροπή.

10 Δυνάμει του σημείου 2 των κατευθυντηρίων γραμμών, το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσαυξάνεται εάν συντρέχουν ειδικές επιβαρυντικές περιστάσεις, όπως, μεταξύ άλλων, όταν η εμπλεκόμενη επιχείρηση ή οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις έχει ή έχουν διαπράξει κατά το παρελθόν παρόμοια παράβαση. Κατά το σημείο 3 των κατευθυντηρίων γραμμών, το βασικό ποσό ελαττώνεται εάν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις όπως όταν η επιχείρηση έχει παίξει αποκλειστικά παθητικό ρόλο στη διάπραξη της παραβάσεως ή μιμήθηκε απλώς τη συμπεριφορά άλλων επιχειρήσεων, όταν δεν εφάρμοσε στην πράξη τις παράνομες συμφωνίες ή πρακτικές ή, τέλος, όταν η επιχείρηση συνεργάστηκε έμπρακτα στο πλαίσιο της διαδικασίας, πέραν του πεδίου εφαρμογής της ανακοινώσεως της 18ης Ιουλίου 1996 σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 1996, C 207, σ. 4, στο εξής: ανακοίνωση για τη συνεργασία).

11 Οι κατευθυντήριες γραμμές αντικαταστάθηκαν, από 1ης Σεπτεμβρίου 2006, από τις κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23, παράγραφος 2, σημείο α΄, του κανονισμού 1/2003 (ΕΕ 2006, C 210, σ. 2).

12 Η ανακοίνωση για τη συνεργασία καθορίζει τους όρους υπό τους οποίους οι επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την Επιτροπή στο πλαίσιο της έρευνας που διεξάγει για μια σύμπραξη θα μπορούν να τύχουν απαλλαγής από τα πρόστιμα ή μείωσης του ποσού του προστίμου που θα όφειλαν να καταβάλουν. Κατά τον τίτλο Β της εν λόγω ανακοινώσεως, επωφελείται από μείωση κατά τουλάχιστον 75 % του προστίμου ή ακόμα και από πλήρη απαλλαγή από την επιβολή προστίμου ειδικά η εταιρία η οποία γνωστοποιεί στην Επιτροπή τη μυστική σύμπραξη πριν αυτή προβεί σε έλεγχο, και χωρίς το όργανο αυτό να διαθέτει ήδη επαρκείς πληροφορίες για να αποδείξει την ύπαρξη της καταγγελλόμενης σύμπραξης. Κατά τον τίτλο Δ της ίδιας ανακοινώσεως, μια επιχείρηση μπορεί να τύχει μείωσης κατά 10 % έως 50 % του ύψους του προστίμου, μεταξύ άλλων, όταν, πριν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η επιχείρηση έχει παράσχει στην Επιτροπή πληροφορίες, έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία που συμβάλλουν στην επιβεβαίωση της διαπραχθείσας παραβάσεως.

13 Η ανακοίνωση για τη συνεργασία αντικαταστάθηκε, από 14ης Φεβρουαρίου 2002, από την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή και τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (καρτέλ) (ΕΕ 2002, C 45, σ. 3). Εντούτοις, στην υπό κρίση υπόθεση, η Επιτροπή εφάρμοσε την ανακοίνωση για τη συνεργασία, δεδομένου ότι οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, κατά τη διάρκεια της συνεργασίας τους με το θεσμικό αυτό όργανο, έλαβαν υπόψη την τελευταία αυτή ανακοίνωση.

Ιστορικό της διαφοράς

14 Οι αναιρεσείουσες, από κοινού με λοιπές επιχειρήσεις παραγωγής ημικατεργασμένων προϊόντων από χαλκό και από ορείχαλκο, ήτοι τη Wieland Werke AG καθώς και

τις Outokumpu Oyj και Outokumpu Copper Products Oy (στο εξής, από κοινού: όμιλος Outokumpu), μετείχαν σε σύμπραξη με σκοπό τον καθορισμό των τιμών και την κατανομή των αγορών στον τομέα των σωλήνων για βιομηχανική χρήση, ειδικότερα των χαλκοσωλήνων που παραδίδονται ανοπτημένοι, περιτυλιγμένοι κατά στρώσεις σε πηνία.

15 Στις 16 Δεκεμβρίου 2004, κατόπιν ελέγχων και ερευνών, η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, περίληψη της οποίας δημοσιεύθηκε στο φύλλο της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης* της 28ης Απριλίου 2004 (ΕΕ L 125, σ. 50).

16 Για τους σκοπούς της παρούσας αιτήσεως αναιρέσεως, οι σχετικές σκέψεις της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως με τις οποίες το Πρωτοδικείο συνόψισε το τμήμα της προσβαλλομένης αποφάσεως που είναι λυσιτελές για τον υπολογισμό του προστίμου είναι οι ακόλουθες:

«11 Όσον αφορά, πρώτον, τον καθορισμό του αρχικού ποσού του προστίμου, η Επιτροπή θεώρησε ότι η παράβαση, που συνίσταται ουσιαστικά στον καθορισμό των τιμών και στην κατανομή των αγορών, είναι, εκ φύσεως, πολύ σοβαρή (αιτιολογική σκέψη 294 της προσβαλλομένης απόφασης).

12 Για να προσδιορίσει τη σοβαρότητα της παραβάσεως, η Επιτροπή έλαβε επίσης υπόψη το γεγονός ότι τα αποτελέσματα της σύμπραξης είχαν εξαπλωθεί στο σύνολο του εδάφους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) (αιτιολογική σκέψη 316 της προσβαλλομένης απόφασης). Επιπλέον, η Επιτροπή εξέτασε τις πραγματικές συνέπειες της παραβάσεως και διαπίστωσε ότι η σύμπραξη "παρήγαγε, εν γένει, αποτελέσματα στην αγορά" (αιτιολογική σκέψη 314 της προσβαλλομένης απόφασης).

[...]

14 Τέλος, πάντα στο πλαίσιο του προσδιορισμού της σοβαρότητας της παραβάσεως, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η αγορά των χαλκοσωλήνων για βιομηχανική χρήση αποτελεί σημαντικό τομέα, η αξία του οποίου αποτιμάται στα 288 εκατομμύρια ευρώ εντός του ΕΟΧ (αιτιολογική σκέψη 318 της προσβαλλόμενης απόφασης).

15 Λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων αυτών, η Επιτροπή κατέληξε ότι η επίμαχη παράβαση πρέπει να θεωρηθεί πολύ σοβαρή (αιτιολογική σκέψη 320 της προσβαλλόμενης απόφασης).

[...]

19 Τέταρτον, η Επιτροπή χαρακτήρισε ως "μακρά" τη διάρκεια της παραβάσεως, που διαπράχθηκε από τις 3 Μαΐου 1988 μέχρι τις 22 Μαρτίου 2001. Επομένως, η Επιτροπή έκρινε ότι ήταν ενδεδειγμένη η προσαύξηση του επιβληθέντος στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις προστίμου κατά 10 % ανά έτος συμμετοχής στη σύμπραξη. […]

[...]

21 Έκτον, δυνάμει των ελαφρυντικών περιστάσεων, η Επιτροπή επισήμανε ότι, χωρίς τη συνεργασία του ομίλου Outokumpu, το θεσμικό όργανο αυτό δεν θα μπορούσε να αποδείξει την ύπαρξη παραβατικής συμπεριφοράς παρά μόνο για περίοδο τεσσάρων ετών και, κατά συνέπεια, μείωσε το βασικό ποσό του προστίμου της των 22,22 εκατομμυρίων ευρώ, ώστε το βασικό ποσό να αντιστοιχεί στο πρόστιμο που θα της είχε επιβληθεί για μια τέτοια περίοδο (αιτιολογική σκέψη 386 της προσβαλλόμενης απόφασης).

22 Έβδομον και τελευταίο, η Επιτροπή, δυνάμει του τίτλου Δ της ανακοίνωσης […] για τη συνεργασία, μείωσε το ποσό των προστίμων κατά 50 % για τον όμιλο Outokumpu, 20 % για τη Wieland [Werke AG] και 30 % για τον όμιλο KME (αιτιολογικές σκέψεις 402, 408 και 423 της προσβαλλόμενης απόφασης).»

Η διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

17 Οι νυν αναιρεσείουσες προέβαλαν πέντε λόγους ακυρώσεως, που όλοι αφορούσαν τον καθορισμό του ύψους του επιβληθέντος σ' αυτές προστίμου. Οι λόγοι αυτοί αντλούνταν, αντιστοίχως, από μη δέουσα συνεκτίμηση του συγκεκριμένου

αντίκτυπου της σύμπραξης προς υπολογισμό του αρχικού ποσού του προστίμου, από εσφαλμένη αξιολόγηση του μεγέθους του τομέα της αγοράς που επηρεάσθηκε από τη σύμπραξη, από εσφαλμένη προσαύξηση του αρχικού ποσού του προστίμου λόγω της διάρκειας της παραβάσεως, από παράλειψη συνεκτίμησης ορισμένων ελαφρυντικών περιστάσεων και από ανεπαρκή μείωση του ποσού του προστίμου δυνάμει της ανακοινώσεως για τη συνεργασία.

18 Το Πρωτοδικείο απέρριψε όλους τους λόγους ακυρώσεως που προέβαλαν οι νυν αναιρεσείουσες καθώς και την προσφυγή στο σύνολό της.

Αιτήματα των διαδίκων

19 Με την αίτησή του αναιρέσεως, ο όμιλος ΚΜΕ ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση,

— κατά το μέτρο του δυνατού, και βάσει των υποβαλλομένων στην κρίση του Δικαστηρίου πραγματικών περιστατικών, να ακυρώσει μερικώς την προσβαλλόμενη απόφαση και να μειώσει το ύψος του επιβληθέντος σε αυτόν προστίμου,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της παρούσας διαδικασίας καθώς και στα δικαστικά έξοδα της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου, ή

— επικουρικώς, να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, περιλαμβανομένου του τμήματός της με το οποίο το Πρωτοδικείο την καταδικάζει στα δικαστικά έξοδα, και να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου.

20 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως, και

— να καταδικάσει τον όμιλο ΚΜΕ στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

21 Ο όμιλος ΚΜΕ προβάλλει πέντε λόγους αναιρέσεως, αντλούμενους, αντιστοίχως, από πλάνες περί το δίκαιο σχετικές με τον αντίκτυπο της παραβάσεως στην αγορά, με τη συνεκτίμηση του κύκλου εργασιών, με τη διάρκεια της παραβάσεως καθώς και με τη συνεργασία των αναιρεσειουσών και, τέλος, από προσβολή του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

Επί του πρώτου λόγου, που αντλείται από πλάνες περί το δίκαιο σχετικές με τον αντίκτυπο της παραβάσεως στην αγορά

Επιχειρήματα των διαδίκων

22 Οι αναιρεσείουσες επισημαίνουν ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως βάλλει κατά των σκέψεων 60 έως 74 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Των σκέψεων αυτών προηγείται συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων και της θέσεως του Πρωτοδικείου επί του παραδεκτού δύο νέων οικονομικών εκθέσεων που προσκόμισαν οι αναιρεσείουσες για να αποδείξουν ότι η παράβαση δεν είχε πραγματικό αντίκτυπο στην αγορά, με το Πρωτοδικείο να καταλήγει, με τη σκέψη 59 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι οικονομικές εκθέσεις είναι παραδεκτές.

23 Οι σκέψεις 60 έως 74 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως έχουν ως εξής:

«60 Όσον αφορά τη βασιμότητα του υπό κρίση λόγου, επισημαίνεται ότι με αυτόν οι προσφεύγουσες αμφισβητούν τόσο την εκ μέρους της Επιτροπής αξιολόγηση της σοβαρότητας της παραβάσεως […] όσο και τη διαφορετική αντιμετώπιση στην οποία το θεσμικό αυτό όργανο προέβη βάσει των μεριδίων της αγοράς που κατέχουν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις […].

61 Καταρχάς, όσον αφορά τη διαφορετική αντιμετώπιση των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, η αιτιολογία που παρέθεσε συναφώς η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση αναφέρει, μεταξύ άλλων, ότι το θεσμικό αυτό όργανο μερίμνησε ώστε να λάβει υπόψη το "ειδικό βάρος κάθε επιχείρησης και, ως εκ τούτου, του πραγματικού αντικτύπου της παράνομης συμπεριφοράς της επί του ανταγωνισμού" (αιτιολογική σκέψη 322 της προσβαλλόμενης απόφασης). Ωστόσο, υπογραμμίζεται ότι, ακόμα και όταν δεν αποδεικνύεται ότι η παράβαση έχει συγκεκριμένη επίδραση επί της αγοράς, η Επιτροπή δικαιούται να προβαίνει σε διαφορετική αντιμετώπιση των επιχειρήσεων βάσει των μεριδίων που αυτές κατέχουν στην οικεία αγορά, στα πρότυπα της αντιμετώπισης που εκτίθεται με τις αιτιολογικές σκέψεις 325 έως 329 της προσβαλλόμενης απόφασης.

62 Συγκεκριμένα, από τη νομολογία προκύπτει ότι το μερίδιο της αγοράς που κατέχει κάθε ενδιαφερόμενη επιχείρηση στην αγορά που υπήρξε αντικείμενο περιοριστικής πρακτικής συνιστά αντικειμενικό στοιχείο που παρέχει το ορθό μέτρο της ευθύνης κάθε μιας επιχείρησης όσον αφορά τη δυνητική βλαπτικότητα της πρακτικής αυτής για την κανονική λειτουργία του ανταγωνισμού (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Απριλίου 2004, Τ-236/01, Τ-239/01, Τ-244/01 έως Τ-246/01, Τ-251/01 και Τ-252/01, Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-1181, σκέψη 197).

63 Ομοίως, ως προς την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, ακόμα και αν η Επιτροπή δεν είχε αποδείξει ότι η σύμπραξη είχε συγκεκριμένο αντίκτυπο επί της αγοράς, τούτο δεν θα ασκούσε επιρροή στον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως "πολύ σοβαρής" και, επομένως, στο ποσό του προστίμου.

64 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από το κοινοτικό σύστημα κυρώσεων για παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, όπως έχει καθιερωθεί με τον κανονισμό 17 και ερμηνευθεί από τη νομολογία, προκύπτει ότι οι συμπράξεις, λόγω της ίδιας τους της φύσης, είναι ορθό να συνεπάγονται την επιβολή των αυστηρότερων προστίμων. Ο ενδεχόμενος συγκεκριμένος αντίκτυπός τους επί της αγοράς, ειδικότερα δε το ερώτημα σε ποιο μέτρο ο περιορισμός του ανταγωνισμού κατέληξε σε αγοραία τιμή υψηλότερη από εκείνη που θα είχε επικρατήσει σε περίπτωση που δεν υπήρχε η σύμπραξη, δεν αποτελεί αποφασιστικό κριτήριο για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων (βλ., συναφώς, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψεις 120 και 129, της 17ης Ιουλίου 1997 C-219/95 P, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-4411, σκέψη 33, της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9925, σκέψεις 68 έως 77, και της 25ης Ιανουαρίου 2007, C-407/04 P, Dalmine κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-829, σκέψεις 129 και 130· προπαρατεθείσα απόφαση Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, […] σκέψη 225· βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα J. Mischo στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-283/98 P, Mo och Domsjö κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9858, σκέψεις 95 έως 101).

65 Πρέπει να προστεθεί ότι από τις κατευθυντήριες γραμμές προκύπτει ότι οι συμφωνίες ή οι εναρμονισμένες πρακτικές που αποβλέπουν ιδίως, όπως εν προκειμένω, στον καθορισμό των τιμών και στην κατανομή της πελατείας μπορούν, εκ της φύσεώς τους και μόνον, να χαρακτηρίζονται "πολύ σοβαρές", χωρίς να απαιτείται να έχουν κάποιον ιδιαίτερο αντίκτυπο στην αγορά ή η επιρροή τους να έχει συγκεκριμένη γεωγραφική έκταση. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από το ότι ενώ, σύμφωνα με την περιγραφή των "σοβαρών" παραβάσεων, προβλέπεται ρητώς ο αντίκτυπος στην αγορά και η παραγωγή αποτελεσμάτων σε εκτεταμένες ζώνες της κοινής αγοράς, αντιθέτως, σύμφωνα με την περιγραφή των "πολύ σοβαρών παραβάσεων", δεν απαιτείται η επέλευση κάποιας συγκεκριμένης συνέπειας στην αγορά ή η παραγωγή αποτελέσματος σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή (απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Οκτωβρίου 2005, T-38/02, Groupe Danone κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-4407, σκέψη 150).

66 Επιπροσθέτως, [και ως εκ περισσού], το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η σύμπραξη είχε συγκεκριμένο αντίκτυπο επί της οικείας αγοράς.

67 Στο πλαίσιο αυτό, υπογραμμίζεται ότι η νομολογία έχει απορρίψει την παραδοχή των προσφευγουσών ότι η Επιτροπή, στην περίπτωση που επικαλείται ότι η σύμπραξη έχει συγκεκριμένο αντίκτυπο προκειμένου να καθορίσει το ποσό του προστίμου, οφείλει να αποδείξει επιστημονικώς την ύπαρξη απτού οικονομικού αποτελέσματος επί της αγοράς καθώς και αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ του αντικτύπου και της παραβάσεως.

68 Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο έχει κρίνει επανειλημμένως ότι ο πραγματικός αντίκτυπος μιας σύμπραξης στην αγορά πρέπει να θεωρείται ότι έχει επαρκώς αποδειχθεί αν η Επιτροπή είναι σε θέση να παράσχει συγκεκριμένες και αξιόπιστες ενδείξεις από τις οποίες να προκύπτει, με εύλογη πιθανότητα, ότι η σύμπραξη είχε αντίκτυπο στην αγορά (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου [της 18ης Ιουλίου 2005, Τ-241/01], Scandinavian Airlines System κατά Επιτροπής, σκέψη 122· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, Τ-59/02, Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3627, σκέψεις 159 έως 161, Τ-43/02, Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3435, σκέψεις 153 έως 155, Τ-329/01, Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3255, σκέψεις 176 έως 178, και Τ-322/01, Roquette Frères κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3137, σκέψεις 73 έως 75).

69 Συναφώς, παρατηρείται ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβήτησαν το υποστατό των πραγματικών περιστατικών, όπως εκτέθηκαν στη σκέψη 13 ανωτέρω, στα οποία στηρίχτηκε η Επιτροπή για να καταλήξει ότι η σύμπραξη είχε συγκεκριμένο αντίκτυπο επί της αγοράς και τα οποία συνίστανται, πρώτον, στο γεγονός ότι οι τιμές μειώθηκαν κατά τις περιόδους χαλαρής τήρησης της συμφωνίας περί συμπράξεως ενώ αυξήθηκαν σημαντικά κατά τη διάρκεια άλλων περιόδων, δεύτερον, στην εφαρμογή ενός συστήματος ανταλλαγής δεδομένων σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων και το ύψος των τιμών, τρίτον, στο σημαντικό μερίδιο της αγοράς που κατέχει το σύνολο των μελών της σύμπραξης και, τέταρτον, στο γεγονός ότι τα αντίστοιχα μερίδια της αγοράς των μετεχόντων στη σύμπραξη παρέμειναν σχετικά σταθερά καθ' όλη τη διάρκεια της παραβάσεως. Το μόνο που επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες είναι ότι τα πραγματικά αυτά περιστατικά δεν μπορούν να αποδείξουν ότι η εν λόγω παράβαση είχε συγκεκριμένο αντίκτυπο στην αγορά.

70 Από τη νομολογία όμως προκύπτει ότι η Επιτροπή θεμιτώς συνάγει, βάσει των ενδείξεων της προηγούμενης σκέψης, ότι η παράβαση είχε συγκεκριμένο αντίκτυπο στην αγορά (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσες αποφάσεις Jungbunzlauer κατά Επιτροπής, […] σκέψη 159, Roquette Frères κατά Επιτροπής, […] σκέψη 78, της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-59/02, Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, […] σκέψη 165, T-329/01, Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, […] σκέψη 181]· απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Δεκεμβρίου 2006, T-259/02 έως T-264/02 και T-271/02, Zentralbank Österreich κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-5169, σκέψεις 285 έως 287).

71 Όσον αφορά το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι ο φάκελος της υπόθεσης περιλαμβάνει παραδείγματα μη τήρησης των συμφωνιών περί συμπράξεως, πρέπει να επισημανθεί ότι το γεγονός ότι οι συμφωνίες δεν τηρούνταν πάντοτε από τα μέλη τις συμφωνίας δεν αρκεί για να αποκλειστεί η ύπαρξη αντικτύπου επί της αγοράς (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου Groupe Danone κατά Επιτροπής, […] σκέψη 148).

72 Τα επιχειρήματα που οι προσφεύγουσες αντλούν από τη δική τους συμπεριφορά δεν μπορούν επίσης να γίνουν δεκτά. Συγκεκριμένα, η πραγματική συμπεριφορά την οποία ισχυρίζεται ότι ακολούθησε μια επιχείρηση δεν ασκεί επιρροή στην εκτίμηση του αντικτύπου μιας σύμπραξης στην αγορά, λαμβάνονται δε υπόψη μόνον τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την όλη παράβαση (απόφαση του Πρωτοδικείου της 9ης Ιουλίου 2003, T-224/00, Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-2597, σκέψη 167). Ομοίως, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι διαπίστωσε, με την αιτιολογική σκέψη 303 της προσβαλλομένης απόφασης, ότι η αρχική έκθεση δεν παρείχε τη δυνατότητα αντίκρουσης των συμπερασμάτων της σχετικά με τα πραγματικά αποτελέσματα της παραβάσεως επί της αγοράς. Συγκεκριμένα, στην οικονομετρική ανάλυση που περιλαμβάνεται στην έκθεση αυτή εξετάζονται μόνον τα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν τις προσφεύγουσες.

73 Συνεπώς, λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, ο υπό κρίση λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

74 Επιπλέον, το Πρωτοδικείο κρίνει, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας και υπό το φως των ανωτέρω σκέψεων, ότι η εκτίμηση στην οποία προέβη η Επιτροπή όσον αφορά το αρχικό ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε λόγω της σοβαρότητας δεν πρέπει να τεθεί υπό αμφισβήτηση.»

24 Οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο παρέθεσε μη λογική και ανεπαρκή αιτιολογία και υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η Επιτροπή μπορούσε, για τον καθορισμό του αρχικού ποσού του προστίμου που τους επέβαλε λόγω της σοβαρότητας της παραβάσεως, να συνεκτιμήσει τον αντίκτυπο της συμπράξεως στην οικεία αγορά χωρίς να υποχρεούται να αποδείξει ότι οι συμφωνίες είχαν όντως τέτοιο αντίκτυπο και, εν πάση περιπτώσει, συνάγοντας τον αντίκτυπο αυτό από απλές ενδείξεις. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο, διαπιστώνοντας ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι οι συμφωνίες είχαν αντίκτυπο στην αγορά, παραμόρφωσε προδήλως τα πραγματικά περιστατικά και τα αποδεικτικά στοιχεία οικονομικής φύσεως που ο όμιλος ΚΜΕ προσκόμισε ενώπιόν του.

25 Η Επιτροπή υποστηρίζει καταρχάς ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι αλυσιτελής. Συγκεκριμένα, οι αναιρεσείουσες δεν ανέπτυξαν επιχειρηματολογία κατά των σκέψεων 60 έως 65 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως με τις οποίες το Πρωτοδικείο έκρινε ότι δεν απαιτείται να αποδειχθεί η συγκεκριμένη επίδραση της παραβάσεως στην αγορά, ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για τη διαφορετική μεταχείριση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων ή τη σοβαρότητα της παραβάσεως. Οι αναιρεσείουσες βάλλουν κατά της συλλογιστικής που ανέπτυξε το Πρωτοδικείο ως εκ περισσού με τις σκέψεις 67 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και με την οποία αυτό διαπίστωσε ότι η Επιτροπή είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη συγκεκριμένου αντίκτυπου στην οικεία αγορά.

26 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, εν πάση περιπτώσει, ο πρώτος λόγος είναι απαράδεκτος διότι αφορά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων.

27 Εν συνεχεία, το θεσμικό αυτό όργανο εκθέτει ότι το Πρωτοδικείο προέβη σε ορθή εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων.

28 Τέλος, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο παρέθεσε ορθή αιτιολογία για την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, ειδικότερα με τη σκέψη 72 της αποφάσεως αυτής, με την οποία το Πρωτοδικείο απέρριψε τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι αναιρεσείουσες και τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισαν.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

29 Οι αναιρεσείουσες δεν αμφισβητούν τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου ως προς την κατάταξη της παραβάσεως στην κατηγορία των «πολύ σοβαρών παραβάσεων» κατά την έννοια των κατευθυντηρίων γραμμών ούτε τη διαφοροποίηση μεταξύ των επιχειρήσεων δυνάμει των μεριδίων αγοράς που κατείχαν στην οικεία αγορά, προκειμένου να ληφθεί υπόψη το ειδικό βάρος εκάστης των επιχειρήσεων και επομένως και το πραγματικό αποτέλεσμα της παράνομης συμπεριφοράς της στον ανταγωνισμό. Οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου που αφορούν τον συγκεκριμένο αντίκτυπο της συμπράξεως στην αγορά ως στοιχείο που ελήφθη υπόψη για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου.

30 Κατά το σημείο 1, Α, των κατευθυντηρίων γραμμών, για να αξιολογηθεί η σοβαρότητα της παραβάσεως, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο πραγματικός της αντίκτυπος επί της αγοράς εφόσον αυτός είναι δυνατό να εκτιμηθεί.

31 Ο καθορισμός του πραγματικού αντίκτυπου μιας συμπράξεως στην αγορά προϋποθέτει στην πράξη αντιπαραβολή της καταστάσεως της αγοράς που προκύπτει από τη σύμπραξη με εκείνη που θα επικρατούσε αν ίσχυαν συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού. Η αντιπαραβολή αυτή συνεπάγεται αναγκαστικά την προσφυγή σε υποθέσεις, δεδομένου του πλήθους των μεταβλητών που δύνανται να έχουν αντίκτυπο στην αγορά.

32 Με την αιτιολογική σκέψη 300 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή υπογράμμισε την αδυναμία της να καθορίσει τον τρόπο κατά τον οποίο θα είχαν εξελιχθεί οι τιμές ελλείψει της συμπράξεως, κατά την δωδεκαετή και πλέον περίοδο διάρκειας της παραβάσεως. Το θεσμικό αυτό όργανο, αφού απέρριψε τα επιχειρήματα που προέβαλαν συναφώς οι αναιρεσείουσες, προσκόμισε ενδεικτικά στοιχεία βάσει των οποίων κατέληξε στο συμπέρασμα, στην αιτιολογική σκέψη 314 της

προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό καθεστώς παρήγαγε στο σύνολό του αποτελέσματα στην αγορά, έστω και αν ήταν αδύνατο να προσδιοριστεί επακριβώς το μέγεθός τους.

33 Επομένως, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι, εν προκειμένω, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν ήταν δυνατόν, στο πλαίσιο υπολογισμού του προστίμου, να λάβει υπόψη της το προαιρετικό αυτό στοιχείο του συγκεκριμένου αντίκτυπου της παραβάσεως στην αγορά, δεδομένου ότι ο αντίκτυπος αυτός δεν μπορούσε να μετρηθεί. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν θέτει υπό αμφισβήτηση τη διαπίστωση αυτή.

34 Το Πρωτοδικείο υπενθύμισε, με τις σκέψεις 68 και 70 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τη νομολογία σχετικά με τις απαιτήσεις που πρέπει να ικανοποιούν τα στοιχεία με τα οποία αποδεικνύεται ο πραγματικός αντίκτυπος μιας συμπράξεως στην αγορά. Επιπλέον, με τις σκέψεις 69 και 71 έως 73 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εξακρίβωσε ότι η Επιτροπή είχε αποδείξει επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη πραγματικού αντίκτυπου της συμπράξεως επί της οικείας αγοράς. Εντούτοις, προέβη στον έλεγχο αυτό ως εκ περισσού, όπως επισήμανε με τη σκέψη 66 της εν λόγω αποφάσεως, και αφού ορθώς υπενθύμισε, με τη σκέψη 64 της ίδιας αποφάσεως, ότι ο συγκεκριμένος αντίκτυπος των συμπράξεων στην αγορά δεν αποτελεί αποφασιστικό κριτήριο για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων. Επομένως, κρίθηκε αλυσιτελής ο λόγος ακυρώσεως με τον οποίον οι αναιρεσείουσες στρέφονταν κατά της συγκεκριμένης επιχειρηματολογίας του Πρωτοδικείου.

35 Εν πάση περιπτώσει, η συλλογιστική του Πρωτοδικείου σχετικά με την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως απαντά στο επιχείρημα των αναιρεσειουσών, που συνοψίζεται με την τελευταία περίοδο της σκέψης 38 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η συλλογιστική και το συμπέρασμα που περιέχει η προσβαλλόμενη απόφαση όσον αφορά τον συγκεκριμένο αντίκτυπο της σύμπραξης ενέχουν σφάλματα και αντιφάσεις και δεν στηρίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία. Το Πρωτοδικείο κατέληξε ότι υπάρχουν μεν στοιχεία από τα μπορεί να αποδειχθεί η ύπαρξη τέτοιου αντίκτυπου, δεν αμφισβήτησε όμως την αδυναμία ακριβούς μετρήσεως του αντίκτυπου αυτού.

36 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο δεν αντιφάσκει όταν, αφενός μεν, υπενθυμίζει την αρχή κατά την οποία ο συγκεκριμένος αντίκτυπος της παραβάσεως στην αγορά δεν αποτελεί αποφασιστικό κριτήριο για τον υπολογισμό του ποσού των προστίμων, αφετέρου δε, ελέγχει την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως τη σχετική με την ύπαρξη τέτοιου αντίκτυπου.

37 Ως εκ τούτου, από τον έλεγχο που πραγματοποίησε το Πρωτοδικείο κακώς συμπεραίνουν οι αναιρεσείουσες, όπως προκύπτει από το γράμμα του πρώτου λόγου αναιρέσεως, ότι ο συγκεκριμένος αντίκτυπος της παραβάσεως στην αγορά έπρεπε να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του αρχικού ποσού του προστίμου που τους επιβλήθηκε. Το επιχείρημα αυτό στηρίζεται σε εσφαλμένη προκείμενη.

38 Όσον αφορά την αιτίαση που αφορά την εκ μέρους του Πρωτοδικείου παραμόρφωση των οικονομικών στοιχείων που προσκόμισαν οι αναιρεσείουσες ενώπιόν του, επισημαίνεται ότι στο Γενικό Δικαστήριο δεν προσάπτεται ότι προέβη σε ερμηνεία των εν οικονομετρικών μελετών που είναι προδήλως αντίθετη προς το γράμμα τους [βλ., συναφώς, απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2011, C-260/09 P, Activision Blizzard Germany (πρώην CD-Contact Data) κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-419, σκέψη 57], αλλά μάλλον ότι υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά το περιεχόμενο των εν λόγω μελετών. Εν πάση περιπτώσει, οι αναιρεσείουσες δεν προσδιορίζουν επακριβώς τα χωρία των μελετών αυτών το σαφές και ακριβές νόημα των οποίων φέρεται ότι παραμόρφωσε το Πρωτοδικείο. Ως εκ τούτου, το επιχείρημα αυτό είναι απαράδεκτο.

39 Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από πλάνες περί το δίκαιο σχετικές με τη συνεκτίμηση του κύκλου εργασιών

Επιχειρήματα των διαδίκων

40 Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως βάλλει κατά των σκέψεων 85 έως 94 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Στρέφεται ειδικότερα κατά των σκέψεων 90 έως 94 της αποφάσεως αυτής, οι οποίες έχουν ως εξής:

«90 Συναφώς, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται, αφενός, ότι η τιμή του χαλκού δεν υπόκειται στον έλεγχο των κατασκευαστών σωλήνων για βιομηχανική χρήση

δεδομένου ότι η τιμή αυτή καθορίζεται σύμφωνα με το [London Metal Exchange] και, αφετέρου, ότι απόκειται στους ίδιους τους αγοραστές των σωλήνων για βιομηχανική χρήση να αποφασίσουν σε ποια τιμή θα πωλείται το εν λόγω μέταλλο. Οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν επίσης ότι οι διακυμάνσεις της τιμής του χαλκού ουδεμία επιρροή ασκούν στο κέρδος τους.

91 Ωστόσο, διαπιστώνεται ότι κανένας βάσιμος λόγος δεν επιβάλλει ο υπολογισμός του κύκλου εργασιών μιας αγοράς να πραγματοποιείται αφού εξαιρεθούν από αυτόν ορισμένες δαπάνες παραγωγής. Όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, σε όλους τους τομείς της βιομηχανίας υπάρχουν δαπάνες που είναι σύμφυτες με το τελικό προϊόν και που ο κατασκευαστής αδυνατεί να ελέγξει, αλλά που συνιστούν παρά ταύτα ουσιώδες στοιχείο του συνόλου των δραστηριοτήτων του και που, κατά συνέπεια, δεν μπορούν να αποκλειστούν από τον κύκλο εργασιών κατά τον καθορισμό του αρχικού ποσού του προστίμου (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2000, Τ-25/95, Τ-26/95, Τ-30/95 έως Τ-32/95, Τ-34/95 έως Τ-39/95, Τ-42/95 έως Τ-46/95, Τ-48/95, Τ-50/95 έως Τ-65/95, Τ-68/95 έως Τ-71/95, Τ-87/95, Τ-88/95, Τ-103/95 και Τ-104/95, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-491, σκέψεις 5030 και 5031). Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από το γεγονός ότι η τιμή του χαλκού συνιστά σημαντικό τμήμα της τελικής τιμής των σωλήνων για βιομηχανική χρήση ούτε από το γεγονός ότι ο κίνδυνος διακυμάνσεων των τιμών του χαλκού είναι πολύ αυξημένος σε σχέση με άλλες πρώτες ύλες.

92 Τέλος, όσον αφορά διάφορες αιτιάσεις των προσφευγουσών με τις οποίες ισχυρίζονται ότι, αντί να χρησιμοποιηθεί το κριτήριο του κύκλου εργασιών της σχετικής αγοράς, θα ήταν μάλλον σκόπιμο, λαμβανομένου υπόψη του αποτρεπτικού σκοπού των προστίμων και της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, το ύψος των προστίμων αυτών να καθοριστεί βάσει της απόδοσης του επηρεασθέντος τομέα ή της προστιθέμενης αξίας που αναφέρεται στον τομέα αυτόν, διαπιστώνεται ότι οι αιτιάσεις αυτές στερούνται λυσιτέλειας. Συναφώς, επιβάλλεται καταρχάς η διαπίστωση ότι η σοβαρότητα της παραβάσεως καθορίζεται με αναφορά σε πολλούς παράγοντες, σχετικά με τους οποίους η Επιτροπή έχει διακριτική ευχέρεια (απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2007, Τ-101/05 και Τ-111/05, BASF κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-4949, σκέψη 65), χωρίς να πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνεται υπόψη κάποιος υφιστάμενος δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων (προπαρατεθείσα απόφαση Dalmine κατά Επιτροπής, […] σκέψη 129), και δεν απόκειται στον κοινοτικό δικαστή αλλά στην Επιτροπή να επιλέγει, στο πλαίσιο του περιθωρίου εκτιμήσεως που διαθέτει

και εντός των ορίων που απορρέουν από την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως και τον κανονισμό 17, τους παράγοντες και τα αριθμητικά δεδομένα που θα λάβει υπόψη προκειμένου να εφαρμόσει μια πολιτική που εξασφαλίζει την τήρηση των απαγορεύσεων του άρθρου 81 ΕΚ.

93 Εν συνεχεία, είναι πέραν πάσης αμφιβολίας ότι ο κύκλος εργασιών μιας επιχείρησης ή μιας αγοράς είναι, ως κριτήριο αξιολόγησης της σοβαρότητας της παραβάσεως, αόριστο και ατελές. Δεν διακρίνει ούτε μεταξύ τομέων με μεγάλη και με μικρή προστιθέμενη αξία ούτε μεταξύ κερδοφόρων και λιγότερο κερδοφόρων επιχειρήσεων. Ωστόσο, παρά το γεγονός της κατά προσέγγιση αξιολόγησης, ο κύκλος εργασιών θεωρείται σήμερα, τόσο από τον κοινοτικό νομοθέτη όσο και από την Επιτροπή και το Δικαστήριο, ως κατάλληλο κριτήριο, στο πλαίσιο του δικαίου του ανταγωνισμού, για την εκτίμηση του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων [βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, […] σκέψη 121· άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, αιτιολογική σκέψη 10 και άρθρα 14 και 15 του κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 του Συμβουλίου, της 20ής Ιανουαρίου 2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (ΕΕ L 24, σ. 1)].

94 Κατόπιν των προεκτεθέντων, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή ορθώς έλαβε υπόψη την τιμή του χαλκού για τον καθορισμό του μεγέθους της σχετικής αγοράς.»

41 Κατά τις αναιρεσείουσες, το Πρωτοδικείο παρέβη το κοινοτικό δίκαιο και αιτιολόγησε ανεπαρκώς την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεχόμενο την αναγωγή που έκανε η Επιτροπή, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του μεγέθους της επηρεασθείσας από την παράβαση αγοράς για τον καθορισμό του στοιχείου της σοβαρότητας του προστίμου, σε μία αξία της αγοράς η οποία κακώς περιλάμβανε τα έσοδα από πωλήσεις πραγματοποιούμενες σε αγορά προηγούμενου σταδίου διακρινόμενη σαφώς από την «αγορά της συμπράξεως», παρά το γεγονός ότι τα μέλη της συμπράξεως δεν ήταν κάθετα οργανωμένα στην αγορά προηγουμένου σταδίου.

42 Οι αναιρεσείουσες εκθέτουν ότι η επεξεργασία του χαλκού παρουσιάζει ιδιάζοντα χαρακτηριστικά. Ειδικότερα, ο καθοριστικός παράγοντας για τον χρόνο αγοράς του χαλκού στο London Metal Exchange (Χρηματιστήριο Μετάλλων του Λονδίνου), και, ως εκ τούτου, για την τιμή του, είναι ο πελάτης. Ακόμα και αν αυτή η τιμή χρεώνεται από τον παραγωγό των σωλήνων στον πελάτη με το περιθώριο μεταποίησης, η συνεκτίμησή της για τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών της επιχείρησης συνεπάγεται παραγνώριση της οικονομικής πραγματικότητας της αγοράς, που χαρακτηρίζεται μεταξύ άλλων από το σημαντικό τμήμα που αντιπροσωπεύει η πρώτη ύλη του προϊόντος και από τις πολύ σημαντικές διακυμάνσεις της τιμής της εν λόγω πρώτης ύλης. Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε τα πραγματικά αυτά περιστατικά.

43 Κατά τις αναιρεσείουσες, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον δεν έκρινε ότι η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη τη νομολογία του Πρωτοδικείου και την πρακτική που ακολουθεί κατά τη λήψη των αποφάσεών της, σύμφωνα με τις οποίες, όταν το θεσμικό αυτό όργανο υπολογίζει το αρχικό ποσό του προστίμου και/ή όταν εφαρμόζει το ανώτατο όριο του 10 % του κύκλου εργασιών, υποχρεούται να συνεκτιμά τα χαρακτηριστικά της οικείας αγοράς.

44 Επιπλέον, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο, καθόσον δεν διέκρινε μεταξύ των αναιρεσειουσών και λοιπών επιχειρήσεων ο κύκλος εργασιών των οποίων δεν επηρεάζεται σε τέτοιο βαθμό από την τιμή της πρώτης ύλης, παραβίασε την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, που επιβάλλει τη διαφορετική μεταχείριση διαφορετικών καταστάσεων.

45 Τέλος, οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν τη νομολογία στην οποία στηρίχθηκε το Πρωτοδικείο, και η οποία βασίζεται στο περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτει η Επιτροπή. Θεωρούν ότι το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε κατά πόσον τα κριτήρια που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για να αποδείξει τη σοβαρότητα της παραβάσεως ήταν εν προκειμένω λυσιτελή και κατάλληλα.

46 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, στο μέτρο κατά το οποίο οι αναιρεσείουσες ζητούν από το Δικαστήριο να προβεί σε διαφορετική εκτίμηση από εκείνη του Πρωτοδικείου ως προς το ζήτημα αν η βιομηχανία των σωλήνων για βιομηχανική χρήση είναι μοναδική, ο λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος. Το θεσμικό αυτό όργανο αμφισβητεί

επίσης τα πραγματικά περιστατικά όπως τα εκθέτει ο όμιλος KME, ήτοι ότι οι παραγωγοί σωλήνων ενεργούσαν συχνά ως αντιπρόσωποι του πελάτη κατά την αγορά του χαλκού, και αμφισβητεί ότι το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επί του ζητήματος αυτού.

47 Εν πάση περιπτώσει, ορθώς το Πρωτοδικείο επισήμανε, με τη σκέψη 91 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι σε όλους τους τομείς της βιομηχανίας υπάρχουν δαπάνες που είναι σύμφυτες με το τελικό προϊόν και που ο κατασκευαστής αδυνατεί να ελέγξει, αλλά που συνιστούν παρά ταύτα ουσιώδες στοιχείο του συνόλου των δραστηριοτήτων του και που, κατά συνέπεια, δεν μπορούν να αποκλειστούν από τον κύκλο εργασιών κατά τον καθορισμό του αρχικού ποσού του προστίμου.

48 Ομοίως, ορθώς έκρινε το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 93 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι παρά το γεγονός της κατά προσέγγιση αξιολόγησης, ο κύκλος εργασιών θεωρείται σήμερα, τόσο από τον κοινοτικό νομοθέτη όσο και από την Επιτροπή και το Δικαστήριο, ως κατάλληλο κριτήριο, στο πλαίσιο του δικαίου του ανταγωνισμού, για την εκτίμηση του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

49 Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, για να εκτιμηθεί η σοβαρότητα μιας παραβάσεως, πρέπει να ληφθούν υπόψη πολλά στοιχεία, ο χαρακτήρας και η σπουδαιότητα των οποίων ποικίλλουν ανάλογα με τη μορφή της παραβάσεως και τις ειδικές περιστάσεις κάτω από τις οποίες αυτή έλαβε χώρα. Μεταξύ των στοιχείων αυτών περιλαμβάνονται ο όγκος και η αξία των προϊόντων που αποτέλεσαν αντικείμενο της παραβάσεως, καθώς και το μέγεθος και η οικονομική ισχύς της επιχείρησης και, κατά συνέπεια, η επιρροή που ήταν σε θέση να ασκεί στην αγορά (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 120).

50 Μολονότι το Δικαστήριο κατέληξε ότι είναι δυνατό να λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό του προστίμου τόσο ο συνολικός κύκλος εργασιών της επιχείρησης, που αποτελεί ένδειξη του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της, όσο και το ποσοστό του κύκλου εργασιών που προέρχεται από τα εμπορεύματα που συνιστούν το αντικείμενο της παραβάσεως και που μπορεί, ως εκ τούτου, να είναι ενδεικτικό της έκτασής της, εντούτοις, αναγνώρισε ότι ο συνολικός κύκλος εργασιών μιας επιχείρησης αποτελεί μια κατά προσέγγιση και ατελή ένδειξη του μεγέθους της εν λόγω επιχείρησης (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 121· αποφάσεις της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 139, της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-5425, σκέψη 243, της 18ης Μαΐου 2006, C-397/03 P, Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-4429, σκέψη 100, καθώς και της 19ης Μαρτίου 2009, C-510/06 P, Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-1843, σκέψη 74).

51 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως υπογραμμίσει ότι δεν πρέπει να αποδίδεται ούτε στο ένα ούτε στο άλλο από τα αριθμητικά αυτά στοιχεία δυσανάλογη σημασία σε σχέση με τα άλλα στοιχεία στα οποία βασίζεται η εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 121, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 243, της 18ης Μαΐου 2006, Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 100, καθώς και της 19ης Μαρτίου 2009, Archer Daniels Midland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 74).

52 Ως εκ τούτου, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο όταν υπενθύμισε, με τη σκέψη 93 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ο κύκλος εργασιών, καίτοι ασαφής και ατελής, εξακολουθεί να αποτελεί κατάλληλο κριτήριο για την εκτίμηση του μεγέθους της οικονομικής ισχύος των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων.

53 Επιπλέον, το Πρωτοδικείο επίσης δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο αποφαινόμενο, με τη σκέψη 91 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι κανένας βάσιμος λόγος δεν επιβάλλει ο υπολογισμός του κύκλου εργασιών της οικείας αγοράς να πραγματοποιείται αφού εξαιρεθούν από αυτόν ορισμένες δαπάνες παραγωγής. Όπως επισήμανε και η γενική εισαγγελέας με το σημείο 141 των προτάσεών της, αν γινόταν δεκτή η συνεκτίμηση του ακαθάριστου κύκλου εργασιών σε ορισμένες περιπτώσεις

αλλά όχι σε άλλες, θα έπρεπε αναγκαστικά να καθοριστεί ένα όριο, η εφαρμογή του οποίου θα ήταν δυσχερής και θα έδινε λαβή για ατέρμονες και δυσεπίλυτες αντιδικίες, που θα περιλάμβαναν τη διατύπωση καταγγελιών άνισης μεταχείρισης.

54 Τέλος, το Πρωτοδικείο παρέθεσε επαρκή αιτιολογία για την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και άσκησε τον έλεγχο που οφείλει να διενεργεί. Επομένως, δεδομένου ότι οι αναιρεσείουσες αμφισβήτησαν τη χρήση του κύκλου εργασιών για την αξιολόγηση του μεγέθους της οικείας αγοράς, το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 88 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, απέρριψε το επιχείρημα της Επιτροπής ότι το αρχικό ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στις αναιρεσείουσες δεν θα ήταν αναγκαστικά κατώτερο του ποσού των 35 εκατομμυρίων ευρώ αν η τιμή του χαλκού είχε αφαιρεθεί από τον κύκλο εργασιών της αγοράς. Εν συνεχεία, το Πρωτοδικείο, με τις σκέψεις 90 και 91 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εξέτασε το ζήτημα αν η Επιτροπή κακώς έλαβε υπόψη την τιμή του χαλκού κατά την αξιολόγηση του μεγέθους της αγοράς.

55 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο προέβη στον έλεγχο τον οποίο ήταν υποχρεωμένο να πραγματοποιήσει, απάντησε στον λόγο που προέβαλαν οι αναιρεσείουσες και δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε, με τη σκέψη 94 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή ορθώς έλαβε υπόψη την τιμή του χαλκού για τον καθορισμό του μεγέθους της σχετικής αγοράς.

56 Όσον αφορά την αιτίαση ότι το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε κατά πόσον ήταν εν προκειμένω λυσιτελή και κατάλληλα τα κριτήρια που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για να αποδείξει τη σοβαρότητα της παραβάσεως, υπενθυμίζεται ότι, στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως κατά αποφάσεως της Επιτροπής στον τομέα του ανταγωνισμού, απόκειται στον προσφεύγοντα να επικαλείται λόγους που είναι πρόσφοροι να οδηγήσουν στην ακύρωση της αποφάσεως αυτής και όχι στο Πρωτοδικείο να ελέγχει αυτεπαγγέλτως την ορθότητα της σταθμίσεως των διαφορετικών στοιχείων που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή προκειμένου να καθορίσει το ύψος του προστίμου.

57 Κατά συνέπεια, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από πλάνες περί το δίκαιο σχετικές με τη συνεκτίμηση της διάρκειας της παραβάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

58 Οι αναιρεσείουσες επισημαίνουν ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως βάλλει κατά των σκέψεων 100 έως 105 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο παρέβη το κοινοτικό δίκαιο και παρέθεσε ασαφή, μη λογική και ανεπαρκή αιτιολογία κρίνοντας νόμιμο το σχετικό χωρίο της προσβαλλομένης αποφάσεως σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή, καθόσον επέβαλε την ανώτατη επιτρεπόμενη προσαύξηση επί του βασικού ποσού του προστίμου που επιβλήθηκε στις αναιρεσείουσες λόγω διάρκειας της παραβάσεως, εφάρμοσε κατά τρόπο εσφαλμένο τις κατευθυντήριες γραμμές και παραβίασε τις αρχές της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως.

59 Κατά τις αναιρεσείουσες, από το σημείο 1, Β, των κατευθυντηρίων γραμμών προκύπτει ότι σκοπός της προσαύξησης του προστίμου λόγω διάρκειας της παραβάσεως είναι «να επιβληθούν ουσιαστικές κυρώσεις για περιορισμούς οι οποίοι παρήγαγαν επί μεγάλο χρονικό διάστημα τις [επιβλαβείς] τους συνέπειες έναντι των καταναλωτών». Η σχέση που πρέπει να υπάρχει μεταξύ της διάρκειας της παραβάσεως και του επιζήμιου αποτελέσματος της παραβάσεως αυτής προκύπτει και από τη νομολογία. Ωστόσο, το Πρωτοδικείο παρέλειψε να ερευνήσει αν η Επιτροπή, κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως, απέδωσε δέουσα σημασία στο γεγονός ότι η σύμπραξη παρουσίαζε συν τω χρόνω μεταβολές στην ένταση και στην αποτελεσματικότητά της. Κατά συνέπεια, κακώς έκρινε το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 104 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν ήταν προδήλως δυσανάλογη η προσαύξηση του αρχικού ποσού του προστίμου κατά 125 %.

60 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να υποκαθιστά με τη δική του εκτίμηση την εκτίμηση του Πρωτοδικείου ως προς το ποσό του προστίμου. Επομένως, αυτός ο λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος.

61 Εν πάση περιπτώσει, το Πρωτοδικείο παρέθεσε σαφή και λογική αιτιολογία για την εκτίμησή του, απαντώντας σε όλα τα επιχειρήματα του ομίλου ΚΜΕ.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

62 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν τόσο την αρχή της προσαύξησης του προστίμου προκειμένου να ληφθεί υπόψη η διάρκεια της παραβάσεως όσο και το αποτέλεσμα που συνεπάγεται η εφαρμογή της αρχής αυτής, δηλαδή την κατά 125 % προσαύξηση του αρχικού ποσού του επιβληθέντος προστίμου των 35 εκατομμυρίων ώστε να συνεκτιμηθεί η συνολική διάρκεια της παραβάσεως των 12 ετών και 10 μηνών, εξυπακουομένου ότι κάθε έτος αναλογεί σε 10 ποσοστιαίες μονάδες αύξησης. Επομένως, το αρχικό ποσό ανήλθε στα 56,88 εκατομμύρια ευρώ.

63 Όπως επισήμανε και η γενική εισαγγελέας με το σημείο 162 των προτάσεών της, η αιτίαση ως προς το αποτέλεσμα στηρίζεται στην εσφαλμένη προκείμενη ότι ο συντελεστής προσαύξησης είναι 125 %, όταν στην πραγματικότητα είναι μόνον 62,51 % (56,88/35 = 1,1,6251).

64 Όσον αφορά την αρχή της προσαύξησης του προστίμου προκειμένου να ληφθεί υπόψη η διάρκεια της παραβάσεως, δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί συγκεκριμένα η ύπαρξη άμεσης σχέσης μεταξύ της διάρκειας αυτής και της σοβαρής διακινδυνεύσεως των σκοπών που επιδιώκουν οι κανόνες ανταγωνισμού της Ένωσης.

65 Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, η συνεκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας είναι άνευ σημασίας όταν είναι προφανές ότι η συμφωνία αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού (βλ., συναφώς, απόφαση της 13ης Ιουλίου

1966, 56/64 και 58/64, Consten και Grundig κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 363). Τούτο ισχύει, μεταξύ άλλων, όπως εν προκειμένω, σε περιπτώσεις συμφωνιών συνεπαγόμενων κατάφωρους περιορισμούς του ανταγωνισμού, όπως είναι ο καθορισμός των τιμών και η κατανομή της αγοράς. Αν μια σύμπραξη καθορίζει το καθεστώς της αγοράς κατά τον χρόνο που τίθεται σε εφαρμογή, η μακρά της διάρκεια ενδέχεται να καταστήσει ανελαστική τη διάρθρωση της αγοράς αυτής, μειώνοντας τα κίνητρα προς τους μετέχοντες στη σύμπραξη για καινοτομία και ανάπτυξη. Όσο μεγαλύτερη είναι η ίδια η διάρκεια της παραβάσεως τόσο πιο δυσχερής και χρονοβόρα θα αποβεί και η επιστροφή στο καθεστώς του ελεύθερου ανταγωνισμού.

66 Μολονότι η ένταση και η αποτελεσματικότητα της συμπράξεως ποικίλλουν αναλόγως των χρονικών περιόδων, εντούτοις, γεγονός παραμένει ότι η εν λόγω σύμπραξη εξακολουθεί να λειτουργεί και, ως εκ τούτου, να καθιστά ολοένα και λιγότερο ελαστική τη διάρθρωση της αγοράς.

67 Όσον αφορά την περίπτωση κατά την οποία μια συμφωνία παραμένει εντελώς ανεφάρμοστη, υπενθυμίζεται ότι το σημείο 3 των κατευθυντηρίων γραμμών προβλέπει ότι η μη ουσιαστική εφαρμογή των παράνομων συμφωνιών ή πρακτικών μπορεί να συνιστά ελαφρυντική περίσταση συνεπαγόμενη μείωση του αρχικού ποσού του προστίμου. Ωστόσο, δεν προκύπτει ότι τούτο ισχύει εν προκειμένω, δεδομένου ότι οι αναιρεσείουσες αμφισβήτησαν όχι την εφαρμογή της συμπράξεως από τις ίδιες, αλλά τη μη συνεκτίμηση της κυμαινόμενης έντασης της εφαρμογής αυτής και του συγκεκριμένου και αντικειμενικού αντίκτυπου που είχε η εν λόγω σύμπραξη στους καταναλωτές.

68 Επιπλέον, ο ποσοτικός προσδιορισμός μιας πραγματικής ζημίας για τον καταναλωτή μπορεί να είναι δυσχερής, δεδομένου του πλήθους των μεταβλητών που επηρεάζουν, μεταξύ άλλων, τη διαμόρφωση των τιμών ενός βιομηχανικού προϊόντος.

69 Εν πάση περιπτώσει, ο νομοθέτης της Ένωσης μνημονεύει τη διάρκεια της παραβάσεως ως στοιχείο που πρέπει να λαμβάνεται μεμονωμένα υπόψη για τον καθορισμό του ποσού των προστίμων.

70 Δεδομένων των στοιχείων αυτών, το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 105 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ορθώς απέρριψε ως αβάσιμο τον λόγο ακυρώσεως που αφορούσε την προσαύξηση του ποσού του προστίμου λόγω της διάρκειας της παραβάσεως.

71 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από πλάνες περί το δίκαιο σχετικές με τη συνεκτίμηση της συνεργασίας των αναιρεσειουσών

Επιχειρήματα των διαδίκων

72 Οι αναιρεσείουσες επισημαίνουν ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως βάλλει κατά των σκέψεων 123 έως 134 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο παραβίασε το κοινοτικό δίκαιο επιβεβαιώνοντας το τμήμα της προσβαλλομένης αποφάσεως με το οποίο η Επιτροπή αρνήθηκε να τους χορηγήσει μείωση του προστίμου λόγω της συνεργασίας τους πέραν του πεδίου εφαρμογής της ανακοίνωσης για τη συνεργασία, κατά παράβαση της έκτης περίπτωσης του σημείου 3 των κατευθυντηρίων γραμμών καθώς και των αρχών της επιείκειας και της ίσης μεταχειρίσεως.

73 Κατά τις αναιρεσείουσες, μείωση του προστίμου έπρεπε να χορηγηθεί μόνο σε αυτές, δεδομένου ότι προσκόμισαν αποδεικτικά στοιχεία για τη διάρκεια της παραβάσεως, κατ' αντιδιαστολή προς τον όμιλο Outokumpu, ο οποίος είχε παράσχει μία μόνον πληροφορία σχετική με τη συνολική διάρκεια της συμπράξεως.

74 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, στο μέτρο που ο όμιλος KME ζητεί από το Δικαστήριο να υποκαταστήσει την εκτίμηση του Πρωτοδικείου με τη δική του, ο λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος.

75 Ο λόγος αυτός είναι επίσης αβάσιμος. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο παρέθεσε σαφή και λογική αιτιολογία για την εκτίμηση στην οποία προέβη όσον αφορά τις περιπτώσεις στις οποίες επιτρέπεται να χορηγηθεί μερική απαλλαγή, απαντώντας σε όλα τα νομικά επιχειρήματα που προέβαλε ο όμιλος KME.

76 Όσον αφορά τη χορήγηση απαλλαγής στον όμιλο Outokumpu, η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι πληροφορίες που παρέσχε η επιχείρηση αυτή κατέστησαν δυνατό στην Επιτροπή να διεξαγάγει έρευνες και να συλλέξει αποδεικτικά στοιχεία. Οι αναιρεσείουσες διευκόλυναν μεν το καθήκον της Επιτροπής με την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων, δεκαέξι μήνες και πλέον μετά τον όμιλο Outokumpu, αλλά η συμβολή τους περιορίστηκε απλώς σε αυτό. Αντιθέτως προς όσα συνάγονται από το δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεώς τους, ούτε οι αναιρεσείουσες θα μπορούσαν να έχουν τύχει μερικής απαλλαγής κατά τα προβλεπόμενα στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή και τη μείωση των προστίμων σε υποθέσεις συμπράξεων (καρτέλ), δεδομένου ότι η απαλλαγή αυτή αφορά αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με «πραγματικά περιστατικά τα οποία αγνοούσε προηγουμένως η Επιτροπή», πράγμα που δεν ισχύει για τη συνολική διάρκεια της συμπράξεως.

77 Τέλος, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η χορήγηση μερικής απαλλαγής στην περίπτωση που αναφέρουν οι αναιρεσείουσες θα συνιστούσε παράβαση του τίτλου Δ της ανακοινώσεως για τη συνεργασία που προβλέπει ούτως ή άλλως μείωση του προστίμου όταν η επιχείρηση παρέχει στην Επιτροπή πληροφορίες, έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία που συμβάλλουν στην επιβεβαίωση της παραβάσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

78 Υπενθυμίζεται ότι, κατά την ανακοίνωση για τη συνεργασία, μόνον η επιχείρηση που πρώτη προσκομίζει στοιχεία καθοριστικά για την απόδειξη της ύπαρξης της σύμπραξης μπορεί να τύχει απαλλαγής από το πρόστιμο ή σημαντικής μειώσεως του ποσού του.

79 Το Πρωτοδικείο εξέτασε τις περιστάσεις της συνεργασίας των αναιρεσειουσών και της συνεργασίας του ομίλου Outokumpu με τις σκέψεις 144 και 145 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Εντούτοις, οι διαπιστώσεις στις οποίες καταλήγει με τις σκέψεις αυτές συνιστούν επισημάνσεις και εκτιμήσεις περί τα πραγματικά περιστατικά που δεν απόκειται στο Δικαστήριο να ελέγξει στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας.

80 Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της διαπιστώσεως ότι η συνεργασία των αναιρεσειουσών ήταν μεταγενέστερη της συνεργασίας του ομίλου Outokumpu, ορθώς κατέληξε το Πρωτοδικείο, με τη σκέψη 147 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι αναιρεσείουσες δεν βρίσκονταν σε συγκρίσιμη κατάσταση με τον όμιλο Outokumpu και, κατά συνέπεια, ότι δεν υπέστησαν διακριτική μεταχείριση σε σχέση με τον όμιλο αυτό.

81 Τέλος, οι αναιρεσείουσες δεν αποσαφηνίζουν σε τι συνίσταται η πλάνη περί το δίκαιο στην οποία φέρεται ότι υπέπεσε το Πρωτοδικείο με τη συλλογιστική που ανέπτυξε με τις σκέψεις 130 και 131 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και, ειδικότερα, δεν εξηγούν για ποιο λόγο η προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων σχετικών με πραγματικά περιστατικά γνωστά στην Επιτροπή δικαιολογεί την αναγνώριση ελαφρυντικών περιστάσεων σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι η εκ των προτέρων παροχή νέας πληροφορίας στην Επιτροπή. Επομένως, το επιχείρημα αυτό είναι απαράδεκτο, καθόσον είναι πολύ ασαφές.

82 Από το σύνολο των στοιχείων αυτών προκύπτει ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως είναι εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του πέμπτου λόγου, που αντλείται από προσβολή του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προσφυγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

83 Οι αναιρεσείουσες προσάπτουν στο Πρωτοδικείο ότι παρέβη το κοινοτικό δίκαιο και προσέβαλε το θεμελιώδες δικαίωμά τους για πλήρη και αποτελεσματική δικαστική προστασία παραλείποντας να εξετάσει ενδελεχώς και λεπτομερώς τα επιχειρήματά τους και επιδεικνύοντας υπερβολική και μη εύλογη προκατάληψη υπέρ της εξουσίας εκτιμήσεως της Επιτροπής.

84 Οι αναιρεσείουσες εκθέτουν ότι η θεωρία του «περιθωρίου εκτιμήσεως» και του «σεβασμού» δεν έχει πλέον λόγο εφαρμογής, δεδομένου ότι σήμερα το δίκαιο της Ένωσης χαρακτηρίζεται από τα τεράστια πρόστιμα που επιβάλλει η Επιτροπή, μια εξέλιξη που συχνά αποκαλείται de facto «ποινικοποίηση» του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης.

85 Επιπλέον, η άμεση εφαρμογή της εξαίρεσης του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ, που θεσπίστηκε με τον κανονισμό 1/2003, σε αντικατάσταση του προγενέστερου καθεστώτος εγκρίσεως, αποκλείει, εξ ορισμού, οποιοδήποτε περιθώριο εκτιμήσεως της Επιτροπής κατά την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού και, κατά συνέπεια, επιβάλλει πολύ περιορισμένο βαθμό σεβασμού των εξουσιών της Επιτροπής εκ μέρους των δικαστηρίων, τα οποία εξετάζουν κατά πόσον το θεσμικό αυτό όργανο εφαρμόζει ορθά τους εν λόγω κανόνες στις επιμέρους περιπτώσεις.

86 Εκτός αυτού, οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το περιθώριο εκτιμήσεως της Επιτροπής δεν πρέπει να δικαιολογείται από μια υποτιθέμενη καταλληλότητα της Επιτροπής να αξιολογεί πολύπλοκα πραγματικά και οικονομικά ζητήματα. Επισημαίνουν συναφώς ότι τόσο το Πρωτοδικείο όσο και το Δικαστήριο έχουν επιδοθεί επιτυχώς σε ιδιαιτέρως διεξοδική εξέταση περίπλοκων υποθέσεων.

87 Ομοίως, λαμβανομένης υπόψη της πλήρους δικαιοδοσίας που απονέμουν στο Πρωτοδικείο τα άρθρα 229 ΕΚ και 31 του κανονισμού 1/2003, το Πρωτοδικείο [νυν Γενικό Δικαστήριο] δεν πρέπει να αναγνωρίζει στην Επιτροπή κανένα περιθώριο διακριτικής ευχέρειας, όχι μόνον όσον αφορά την εκτίμηση του κατάλληλου και ανάλογου χαρακτήρα ενός προστίμου, αλλά και όσον αφορά τη μέθοδο που χρησιμοποιεί η τελευταία για να προβεί στους υπολογισμούς της. Κατά τις αναιρεσείουσες, το Γενικό Δικαστήριο πρέπει να εξετάζει, σε κάθε συγκεκριμένη υπόθεση, κατά πόσον η Επιτροπή αξιολόγησε τη σοβαρότητα και τη διάρκεια ορισμένης παράνομης συμπεριφοράς, δυνάμενο κατά συνέπεια να υποκαθιστά την εκτίμηση της Επιτροπής με τη δική του, ακυρώνοντας, μειώνοντας ή αυξάνοντας το επιβληθέν πρόστιμο.

88 Οι αναιρεσείουσες υπενθυμίζουν επίσης ότι, κατά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η εφαρμογή του διοικητικού δικαίου μέσω εκδόσεως διοικητικών αποφάσεων και επιβολής προστίμων δεν συνιστά αφ' εαυτής παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ). Παρά ταύτα, η εφαρμογή αυτή πρέπει να διέπεται από επαρκώς αυστηρές δικονομικές εγγυήσεις και να συνοδεύεται από καθεστώς αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου, που να περιλαμβάνει την εκ μέρους του δικαστηρίου πλήρη δικαιοδοσία για τον έλεγχο των διοικητικών αποφάσεων. Το δικαίωμα «πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου» κατοχυρώνεται επίσης από το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

89 Η Επιτροπή υποστηρίζει καταρχάς ότι ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως είναι άκρως αόριστος και ασαφής για να εκτιμηθεί από το Δικαστήριο. Εν συνεχεία, επισημαίνει ότι ο όμιλος ΚΜΕ δεν θέτει υπό αμφισβήτηση τη θεμελιώδη δομή του συστήματος δικαστικού ελέγχου των αποφάσεων της Επιτροπής και ότι δεν προσκομίζει κανένα στοιχείο που να διευκρινίζει για ποιο λόγο οι παραπομπές του Πρωτοδικείου στο περιθώριο εκτιμήσεως της Επιτροπής αποδεικνύουν ότι το Πρωτοδικείο δεν έλεγξε δεόντως τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως υπό το πρίσμα του δεύτερου και του τέταρτου λόγου αναιρέσεως που προέβαλε ο όμιλος ΚΜΕ ενώπιον του Πρωτοδικείου.

90 Τέλος, κατά την Επιτροπή, ο όμιλος ΚΜΕ αρκείται να προβάλλει υπαινιγμούς σχετικά με «ποινικές κατηγορίες» και να επικαλείται το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, χωρίς όμως να αναλύει τα συνεπαγόμενα έννομα αποτελέσματα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

91 Με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν τόσο τον τρόπο με τον οποίο το Πρωτοδικείο έκρινε ότι πρέπει να λαμβάνει υπόψη το ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως της Επιτροπής όσο και τον τρόπο με τον οποίο έλεγξε στην πράξη την προσβαλλόμενη απόφαση. Οι αναιρεσείουσες επικαλούνται συναφώς το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ καθώς και τον Χάρτη, χωρίς ωστόσο να διευκρινίζουν αν με τα επιχειρήματά τους αυτά αν θέτουν υπό αμφισβήτηση τις αρχές του δικαστικού ελέγχου εν γένει ή τον τρόπο κατά τον οποίο το Πρωτοδικείο άσκησε εν προκειμένω τον έλεγχο αυτό.

92 Η αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, η οποία κατοχυρώνεται σήμερα με το άρθρο 47 του Χάρτη (βλ. απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-279/09, DEB, Συλλογή 2010, σ. I-13849, σκέψεις 30 και 31, και διάταξη της 1ης Μαρτίου 2011, C-457/09, Chartry, Συλλογή 2011, σ. I-819, σκέψη 25, καθώς και απόφαση της 28ης Ιουλίου 2011, C-69/10, Samba Diouf, Συλλογή 2011, σ. I-7151, σκέψη 49).

93 Ο δικαστικός έλεγχος των αποφάσεων των θεσμικών οργάνων ρυθμίστηκε από τις ιδρυτικές Συνθήκες. Εκτός από τον έλεγχο της νομιμότητας, που κατοχυρώνεται σήμερα στο άρθρο 263 ΣΛΕΕ, προβλέπεται και έλεγχος πλήρους δικαιοδοσίας όσον αφορά τις κυρώσεις που επιβάλλουν οι κανονισμοί.

94 Όσον αφορά τον έλεγχο της νομιμότητας, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, μολονότι η Επιτροπή διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως σε οικονομικά ζητήματα, τούτο δεν σημαίνει ότι ο δικαστής της Ένωσης οφείλει να απέχει από τον έλεγχο της εκ μέρους της Επιτροπής ερμηνείας στοιχείων οικονομικής φύσεως. Συγκεκριμένα, ο δικαστής της Ένωσης οφείλει, ειδικότερα, όχι μόνο να ελέγχει την ακρίβεια των αποδεικτικών στοιχείων των οποίων γίνεται επίκληση, την αξιοπιστία και τη συνοχή τους, αλλά και να ελέγχει αν τα στοιχεία αυτά αποτελούν το σύνολο των κρίσιμων δεδομένων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για να αξιολογηθεί μια περίπλοκη κατάσταση και αν τεκμηριώνουν τα συμπεράσματα που συνάγονται από αυτά (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 15ης Φεβρουαρίου 2005, C-12/03 P, Επιτροπή κατά Tetra Laval, Συλλογή 2005,

σ. I-987, σκέψη 39, καθώς και της 22ας Νοεμβρίου 2007, C-525/04 P, Ισπανία κατά Lenzing, Συλλογή 2007, σ. I-9947, σκέψεις 56 και 57).

95 Όσον αφορά τις κυρώσεις λόγω παραβάσεων του δικαίου του ανταγωνισμού, το άρθρο 15, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 17 προβλέπει ότι, κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, εκτός από την σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της.

96 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, για τον καθορισμό του ποσού των προστίμων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η διάρκεια των παραβάσεων, καθώς και όλα τα στοιχεία που προσφέρονται για την εκτίμηση της σοβαρότητάς τους, όπως η συμπεριφορά της κάθε επιχειρήσεως, η λειτουργία εκάστης εξ αυτών κατά τον καθορισμό των συμπεφωνημένων πρακτικών, το όφελος που άντλησαν από τις πρακτικές αυτές, το μέγεθός τους και η αξία των εμπορευμάτων που αφορά η σύμπραξη, καθώς και ο κίνδυνος που αντιπροσωπεύουν παραβάσεις τέτοιου είδους για τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Musique Diffusion française, σκέψη 129, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 242, καθώς και απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2009, C-534/07 P, Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-7415, σκέψη 96).

97 Το Δικαστήριο έχει επισημάνει επίσης ότι αντικειμενικά στοιχεία όπως το περιεχόμενο των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορών, ο αριθμός και η έντασή τους, η έκταση της επηρεασθείσας αγοράς και η επιδείνωση που υπέστη η δημόσια οικονομική τάξη πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Στην ανάλυση πρέπει επίσης να συνεκτιμώνται το σχετικό μέγεθος των ευθυνόμενων επιχειρήσεων και το μερίδιο της αγοράς που κατέχουν, καθώς και η τυχόν καθ' υποτροπή υιοθέτηση τέτοιων συμπεριφορών (απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-123, σκέψη 91).

98 Ο μεγάλος αυτός αριθμών των συνεκτιμώμενων στοιχείων επιβάλλει στην Επιτροπή την υποχρέωση να προβαίνει σε διεξοδικό έλεγχο των περιστάσεων της παραβάσεως.

99 Για λόγους διαφάνειας, η Επιτροπή εξέδωσε τις κατευθυντήριες γραμμές, με τις οποίες γνωστοποιεί υπό ποιες συνθήκες θα λαμβάνει υπόψη τις διάφορες περιστάσεις της παραβάσεως, καθώς και τις συνέπειες που τούτο μπορεί να έχει για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου.

100 Οι κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, περιέχουν κανόνα συμπεριφοράς που υποδεικνύει την ακολουθητέα τακτική από την οποία η διοίκηση δεν μπορεί να παρεκκλίνει σε κάποια συγκεκριμένη περίπτωση χωρίς να προσδιορίσει λόγους που να συνάδουν με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση της 18ης Μαΐου 2006, Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής, σκέψη 91), αρκούνται στην περιγραφή της μεθόδου που χρησιμοποιεί η Επιτροπή για να ελέγξει την παράβαση και των κριτηρίων που το θεσμικό αυτό όργανο οφείλει να λαμβάνει υπόψη για τον καθορισμό του ποσού του προστίμου.

101 Επιβάλλεται να υπομνησθεί η υποχρέωση αιτιολογήσεως των κοινοτικών πράξεων. Εν προκειμένω, η υποχρέωση αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Η Επιτροπή οφείλει να αιτιολογεί τις αποφάσεις της και, μεταξύ άλλων, να διευκρινίζει τον τρόπο κατά τον οποίο στάθμισε και αξιολόγησε τα στοιχεία τα οποία έλαβε υπόψη (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπής, σκέψη 87). Ο δικαστής πρέπει να εξακριβώνει αυτεπαγγέλτως ότι η απόφαση της Επιτροπής παραθέτει αιτιολογία.

102 Επιπλέον, στον δικαστή της Ένωσης απόκειται να προβαίνει στον έλεγχο της νομιμότητας που εμπίπτει στην αρμοδιότητά του και ο οποίος διενεργείται βάσει των στοιχείων που προσκομίζει ο προσφεύγων προς στήριξη των λόγων που προβάλλει. Στο πλαίσιο του ελέγχου αυτού, ο δικαστής δεν μπορεί να στηρίζεται στο περιθώριο εκτιμήσεως που διαθέτει η Επιτροπή όσον αφορά την επιλογή των συνεκτιμώμενων στοιχείων κατά την εφαρμογή των κριτηρίων που προβλέπουν οι κατευθυντήριες γραμμές ή την αξιολόγηση των στοιχείων αυτών προκειμένου να αρνηθεί τη διενέργεια διεξοδικού ελέγχου των νομικών και των πραγματικών ζητημάτων.

103 Ο έλεγχος της νομιμότητας συμπληρώνεται από την πλήρη δικαιοδοσία που αναγνωριζόταν στον δικαστή της Ένωσης από το άρθρο 17 του κανονισμού 17 και που σήμερα εξασφαλίζεται από το άρθρο 31 του κανονισμού 1/2003, σύμφωνα με το άρθρο 261 ΣΛΕΕ. Η πλήρης δικαιοδοσία παρέχει στον δικαστή την εξουσία, πέραν του απλού ελέγχου νομιμότητας της κυρώσεως, να υποκαθιστά την Επιτροπή προβαίνοντας στη δική του εκτίμηση και, κατ' επέκταση, να μειώνει ή να αυξάνει το πρόστιμο ή τη χρηματική ποινή που επιβλήθηκαν (βλ., συναφώς, απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψη 692).

104 Παρά ταύτα, τονίζεται ότι η άσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας δεν ισοδυναμεί με αυτεπάγγελτο έλεγχο και υπενθυμίζεται ότι η διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης διεξάγεται κατ' αντιμωλία. Με την εξαίρεση των λόγων δημοσίας τάξεως που ο δικαστής οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως, όπως είναι η απουσία αιτιολογίας της επίδικης αποφάσεως, απόκειται στον προσφεύγοντα να επικαλεστεί λόγους ακυρώσεως κατά της αποφάσεως αυτής και να προσκομίσει τα κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη των λόγων αυτών.

105 Η κατά τα ανωτέρω δικονομικής φύσεως απαίτηση δεν προσκρούει στον κανόνα σύμφωνα με τον οποίο, όσον αφορά τις παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού, απόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει τις παραβάσεις που διαπιστώνει και να προσκομίσει τα στοιχεία που μπορούν να αποδείξουν, επαρκώς κατά νόμον, την ύπαρξη των περιστατικών που στοιχειοθετούν την παράβαση. Αυτό που ουσιαστικά ζητείται από τον προσφεύγοντα στο πλαίσιο δικαστικής προσφυγής είναι να προσδιορίσει τα αμφισβητούμενα στοιχεία της επίδικης αποφάσεως, να διατυπώσει τις σχετικές αιτιάσεις και να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία μπορεί να συνίστανται σε σοβαρές ενδείξεις, πρόσφορες να αποδείξουν το βάσιμο των αιτιάσεων.

106 Επομένως, ο έλεγχος που προβλέπουν οι Συνθήκες συνεπάγεται ότι ο δικαστής της Ένωσης διενεργεί έλεγχο τόσο των νομικών όσο και των πραγματικών ζητημάτων και ότι έχει εξουσία να εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία, να ακυρώνει την επίδικη απόφαση και να τροποποιεί το ποσό των προστίμων. Κατά συνέπεια, δεν προκύπτει ότι ο έλεγχος νομιμότητας του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, που συμπληρώνεται από την κατά το

άρθρο 31 του κανονισμού 1/2003 πλήρη δικαιοδοσία όσον αφορά το ποσό του προστίμου, είναι αντίθετος προς τις απαιτήσεις που επιβάλλει η περιλαμβανόμενη στο άρθρο 47 του Χάρτη αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

107 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως, στο μέτρο που αφορά τους κανόνες του δικαστικού ελέγχου υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, είναι αβάσιμος.

108 Όσον αφορά τον τρόπο κατά τον οποίο το Πρωτοδικείο άσκησε τον έλεγχο της προσβαλλομένης αποφάσεως, ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως συγχέεται με τον δεύτερο, τον τρίτο και τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως και, επομένως, αποτέλεσε ήδη αντικείμενο εξετάσεως από το Δικαστήριο.

109 Επισημαίνεται συναφώς ότι, παρά το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο, ειδικότερα με τις σκέψεις 35 έως 37, 92, 103, 115, 118, 129 και 141 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, παρέπεμψε επανειλημμένως στη «διακριτική ευχέρεια», στο «σημαντικό περιθώριο εκτιμήσεως» ή στο «ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως» που διαθέτει η Επιτροπή, εντούτοις, οι παραπομπές αυτές δεν το εμπόδισαν να ασκήσει τον πλήρη και ολοκληρωμένο έλεγχο που οφείλει να διενεργεί.

110 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

111 Κατά συνέπεια, κανένας από τους λόγους που επικαλέστηκε ο όμιλος ΚΜΕ προς στήριξη της αιτήσεώς του αναιρέσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός, οπότε η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

112 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας που έχει εφαρμογή στη διαδικασία αναιρέσεως βάσει του άρθρου 118 του Κανονισμού αυτού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη του ομίλου KME στα δικαστικά έξοδα και ο τελευταίος ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Καταδικάζει τις KME Germany AG, KME France SAS και KME Italy SpA στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)